

**Siulittaasup oqalulluni
nalunaarutaa**

2006

PERORSAANERMUT TUNNGASUT

Atuarfik

Ukiup ingerlanerani atuarfik tusagassiutitigut saqqummillattaartuarsimavoq. Atuarfiup saqqummiunneqartarnera nuannersuinnarnik tunngaveqartarsimanngilaq, taamalu pisoqartarnera uatsinnut nuanniittarpoq nakeriallannartarlunilu, sualummik ukiup ingerlanerani uteqattaartumik ilinniartitsisut atuanngitsooqattaarnerat eqqaaneqaqattaartuarmat.

Miserratigineqarsinnaanngilaq ilinniartitsisunik atuanngitsoortoqartarmat. Atuanngitsoortarnermut pissutsit assigiinngitsorpasuppup, ataasiinnarmillu nassuiaatissaqaratik. Aamma nalunngilarput ilinniartitsisorpassuaqarmat ukioq kaajallallugu napparsimaffeqaratik atuartuartartunik. Pissutsit qernertuinnaanatililu qaqortuinnaanngillat.

Atuanngitsoortarnerit ilaatigut tassaasarpup pikkorissarnernik tunngavillit, ilaat naalakkersuineramik suliaqarnermik tunngaveqartarlutik, allat atuartunik aallaarsimaaqateqarnermik tunngaveqarlutik ilaallu napparsimanermik tunngaveqartarlutik. Atuanngitsoortarnerilli nuanniitsumik eqqartorneqartuarnerata aaqqiiviginiarneqarnissaa tamatta akisussaaffigaarpup, minnerunngitsumik sinniisutut pisortatullu inissisimagutta.

Kattuffimmiit takusinnaasavut malillugit ilinniartitsisut atuanngitsoortarnerannut tappiffeqarnermut peqqutaasut annerit marluuppup: eqaatsumik pilersaarusiornissap naammaginangitsumik atorneqarnera kiisalu minnerunngitsumik atuarfeqarfinni amerlavallaani sulisoqarnermut politikkeqanngineq.

Atuarfimmup peqqussut 2003-mi atuutilersoq eqaatsumik pilersaarusiornissamik piumasaaqateqarpoq. Eqaatsumik pilersaarusiussagaanni ukiup ingerlanerani takkuttarnissamut pilersaarutit nikerartut atorneqarnissaat pinngitsoorneqarsinnaanngilaq, apeqqutaajuassalluni piffissani assigiinngitsuni nukiit sorliit pigineqarnersut.

Ullumikkut atuarfiit ingerlanneqarnerini ukiumut pilersaarusiornierup annersaa pisortaniit ingerlanneqartarpoq, taamaalilluni nukiit annertuut pisortaniit suliaassanut taakkununga atorneqartarlutik. Eqqarsaappup malillugu suliaasaq tamanna atuarfinni immikkoortunut imminnut aquttunut tunniunneqarsinnaagaluarpoq, immikkoortummi nammineerlutik pisortaqaqermata, immikkoortullu pisortaat pisunut malinnaalluartaullutik, sulisunillu ullut tamaasa oqaloqateqartarlutik. Atuarfinni sulisut amerlanerusut takkuttarnissamut pilersaarusiornissamut pikkorissarneqarsinnaappata ilisimasaq nukiillu pitsaanerusumik atorneqarsinnaagaluarput.

Akisussaaffimmik siammaassinerup nassatarissavaa pisortat sulisoqarnermut periusissanik eqqarsarnissaminnut periarfissaqarnerulernissaat, alloriarnerlu taanna atuarfiit pitsaanerusumik ingerlanneqalernissaanik aqutissiuusisussaalluni, soorlu tamanna nunatsinni atuarfiit taamatut ingerlalersimasut takussutissikkaat. Atuarfinni pisortat pitsaasumik ingerlatsinissaminnut periarfissinneqassappata pinngitsoorneqarsinnaanngitsunut ilaavoq atuarfinni allatsit pissutsinik periutsinillu ilisimasaqarluartut pigilernissaat. Tamanna atuarfimmup peqqussusiornermi aallaavinnut ilaalluinnarsimagaluarpoq. Akisussaaffik tamanna KANUKOKAp sukumiinerusumik ingerlattariaqarparaa, tamatumani Niuernermik Ilinniarfiit suleqatigineqarsinnaallutik. Sulisut taakku pigilernerisigut pisortat allaffissornerujussuarmik ingerlatsiunnaarlutik perorsaarnermik sulisunillu isumaginninnissamik pitsaanerusumik periarfissinneqassagaluarput, atuarfinnut ilinniartitsisunullu siunnerfeqarnerusumik toqqissisimanarnerusumillu kinguneqartussanik.

Naalakkersuisut siunniussimavaat nunatsinni ilinniartitaanerup qaffassarneqarnissaa. Naalakkersuisut taamatut nalunaaruteqarnerat nuannaarutigaarput, isumaqarpugulli nunatsinni ilinniagaqassutsimik qaffassaanissaq aallartissagaanni meeqqat atuarfiat aallaavigineqartariaqartoq. Meeqqat atuarfiat pitsanngorsartuarariaqarparput taannatuaammat nunatsinni ilinniagaqassutsip qaffassarnissaanut tunngaviliisoq. Atuarfimmuq peqqussusiorsimaneq naammangilaq timitalernissaa immersornissaalu tamaat malinnaavigineqartuarariaqarput.

Meeqqat atuarfiata nunatta ineriartornissaanut tunngaviliisuunera uteqattaartuutimik oqariartuutigiutariaqarparput. Meeqqat atuarfiata pitsaassusaata aaliangertarpaa nunatta qanoq ittumik siunissaqarnissaa, inuiaqatigiit atuarfimmik ineriartortitsinngitsut inuiaqatigiinni ineriartortoqarnissaanik neriuteqarsinnaanngillat. Taamaattumik inuiaqatigiinni meeqqat atuarfiata qitiutittuarnissaa pingaarluinnartuuvoq.

Taamaattumik siulersuisuni aalajangersimavugut aappaagu aprilip qaammataani nuna tamakkerlugu meeqqat atuarfiat pillugu ataatsimeersuartitsiniarluta. Ataatsimeersuarneq ilinniartitsisunit, atuarfinni pisortanit, iliiniarfeqarfinit allanit, sulisitsisunit, kommunini ilaasortanit, angajoqqaanit, atuartunit inatsisartunilu ilaasortanit peqataaffigineqartussatut eqqarsaatigaarput.

Ataatsimeersuarnissaq Nuummi ingerlanneqartussaq massakkut piareersarlugu aallarteruttorparput. Ataatsimeersuarnerup siunertaraa meeqqat atuarfiata ilinniartitaanermi tunngaviliisuunerata erseqqissaatiginissaa. Meeqqat atuarfiat tassaavoq piginnaasat qanorluunniit ittut tunngaviusumik pilersinneqartarfiat.

Ulluinnarni sulinitanni meeqqat atuarfianni ajornartorsiutinut assigiinngitsunut aaqqiiffigininnissamut sakkussaliisariaqarluta misiguarparput. Ataatsimeersuartitsinissami neriutigaarput tamakku ilaasa aaqqeriarnissaanut aqutissiuusseqataasinnaassalluta. Takusinnaasavut malillugit ajornartorsiutit assigiinngiiaaraluarlutik ataatsimoorfeqarput, iliuuseqarfigigaanni aaqqinneqarsinnaasunik. Nunatsinni ineriartorsitsinermi atuarfik qitiulluinnartuuvoq, aaqqiissutissallu meeqqat atuarfianniit aallaaveqartinneqartariaqarlutik.

Ataatsimeersuarnissaq ataatsimoorluni ataatsimiiffittut kiisalu eqimattakkaani ataatsimiinnertut ingerlanneqassapput. Eqimattakkaani ataatsimiittarnissat immikkut ilisimasalinnik aallarnerneqartassapput. Eqimattakkaat siunissami qanoq ingerlatsisoqarsinnaanera siunnersuusiorfigisassavaat.

Siulersuisut makku pingaarnertut qulequtassatut aaliangiiffigallarsimavaat, sulili allannngortinnissaanut sunniuteqaqataanissamut periarfissaqarpoq:

1. Aqutseriaatsit – matuma ataaliinnilluni sulisoqarnermut politikki
2. Ilinniartitseriaatsit – matuma ataaniillutik oqaatsit, iliuusissanut pilersaarutit, nunarsuarmioqataaneq il.il.
3. Nalileeriaatsit – matuma ataaniillutik imminut nalilertarneq, misilitsinnerit il.il.
4. Sullivimmi avatangiisit – timikkut atukkatigullu

Taakku saniatigut eqqarsaatigaarput ilinniusiorfiit atuarfinnullu pequsiorfiit assigiinngitsut peqataasinnaasut immikkut tamarmik saqqummersitsiveqarlutik.

Ingerlatassani tamani Inerisaavik peqataaniarluni neriorsuuteqarpoq. Taamaattoqarneralu soorunami nuannaarutigeqaarput, suleqatigilluarnissaallu qilanaaralutigu.

Taakku saniatigut pisussanut assigiinngitsunut Nuummi atuarfiit ilaat suleqatiserissavavut.

Pilersaarusiorneq aallarertutorpoq, ataqatigiissaarisussatsinnillu pissarsereernikuulluta. Naatsorsuutigaarput ataatsimeersuarnissaq augustimiit fjernsynikkut pilersaaruteqarfigalugu aallartissallugu.

2008-mi atuaqatigiiaat arlariit marluk atuarfik qimattussaavaat. Taamanikkussaq nalinginnaasumiit ilinniarfissat marloriaataat pisariaqartissuavut. 2008-imiit ukiuni tulliuuttuni pingasuni atuartut atuarnertik 1000 tiimit missaanik nalinginnaasumiit annikinnerusumik atuarnertik ingerlarsimassavaat. Ajornartorsiutit tamakku qangali naalakkersuisunit ilisimaneqarput. Ajornartorsiutip tamatuma qanoq aaqqiiviginissaa naalakkersuisuniit piaartumik nalunaarutigineqartariaqalerpoq.

Sumiginnaasarneq

Meeqqanik sumiginnaassarneq ukiuni kingullerni oqallisigisanut annertuunut ilaavoq. Allaganngorlugu nalunaarummi eqqartoreerpara suleqatigiinni peqataaffigisimasatsinni meeqqanik sumiginnaasarnerup iliuseqarfiginissaa arlalinnik siunnersuusiortifigineqarsimammat. Angajoqqaat inuiaqatigiillu meeqqanik sumiginnaanerat atuarfinni ajornartorsuiterpassuarnik nassataqartarput. Sumiginnaasarnerup kinguneri soorlu meeqqat sakkortuuliortarnerat ilinniartitsisut iliuusissaarusimaarnerannik kinguneqarsinnaasarpoq. Ilinniartitsisutut sulineq oqimaatsunngortittarpaat. Inuiaqatigiit atuarfinit saaffiginnissutaasartunut iliuusissaasualeqinerat suliap suusupagineqarneratut misigilersitsisarpoq.

Danmarkimi ilinniartitsisut napparsimasarnerannik misissuisinerit takutippaat atuarfiit oqimaatsorsiorfiunerusut ilinniartitsisut akornanni napparsimakulanerunermik kinguneqartartut. Nunatsinni aamma taamaanginnerpa? Pissutsit taamaassinnaaneri akunnitsinni annerusumik oqallisigisariaqarpavut. Sumiginnaasoqarsimatillugu atornerluisoqarsimatilluguluunniit iliuusissat ersarissut piaartumik naalakkersuisuniit iliuseqarfigineqartariaqalerrput. Pissutsit taamaannerisa atuartitsinerup pitsaassusaa ullumikkut eqqoreernikuuaat, ajornerulissanngippatalu ilinniartitsisunut sakkussaliinissat meeqqallu eqqugaasimasut angerlarsimaffiisalu ikiorserneqarnissaannut periarfissat piaartumik iliuseqarfigineqartariaqarput. Ataatsimiititaliat arlariit iliuusissanik siunnersuusiortitat massakkumut pilersinneqartarsimapput, taamaakkaluartorli iliuitsit suli amigaataallutik. Ukiut kingulliit Sinniisoqarfiup ataatsimiineri tamaasa sumiginnaasarneq pillugu oqaluuserisaqartarpugut iliuusissanillu siunnersuusiortarluta, soorlu aamma ukioq manna oqaluuserisassamik taamaattumik ilanngussisoqarsimasoq.

Siorna Sinniisoqarfiup ataatsimiinnerani iliuusaasinnaasunik ersarissunik siunnersuuteqarpugut, naalakkersuisunut tusagassiutinullu ingerlateqqitatsinnik. Iliuseqarnerilli suli amigaataapput.

Ullumikkut naalakkersuisutta inuttut nukiit pingaarnertinnagit allanik pingaarnertitaqartuarnerat akuersaaginnarneqarsinnaanngitsutut misinnarsigaluttuinnarpoq. Nunatta pisuussummi pingaarnersaasa, tassa nammineq inuttami, pitsaasumik periarfissinnissat aallaavinngortariaqalerpoq. Inuttut pisuussutit, iliuseriniakkanit allanit pingaartitsinerunermi akigineqalinnginnerlutik? Isumaqarpunga naalakkersuinikkut pingaarnersiunerit allannngortinnissat akuuffigisariaqaleripput, meerarpassuit siunissat taarnerusumut inissinneqariissanngippat.

Ilinniartitsisunik pikkorissaasarnert

Ilinniartitsisunik pikkorissaasarnert ullumikkut qangaanerusumiit allatut ingerlanneqalersimapput. Qanga ilinniartitsisunik pikkorissaanert Danmarks Lærershøjskolemit, kingusinnerusukkut Danmarks Pædagogisk Universitetimik ateqalersumit, kiisalu Ilinniarfissuarmit Inerisaavimmillu ingerlanneqartarput. Kalaallit Nunaannut Ministereqarfiup kiisalu Lærernes Centralorganisationip ilinniartitsisut akissarsiaat atorfininnermilu atugassarisaat isumaqatigiinniutigisarallarmatigit isumaqatigiissutaasimavoq atorfeqartitat 3 %-iisa nalingi ukiumi atuarfiusumi pikkorissaanermik ingerlatsiffiussasut.

Ullumikkut ilinniartitsisunik pikkorissaanert tamangajalluinnaqqissaamik Ilinniarfissuarmit Inerisaavimmillu ingerlanneqartarput, ilaatigut PD-rtut arlallit naammassikuullutik ullumikkullumi suli PD-mik atuartoqarluni masterinngorniartoqarlunilu. Aammattaaq atuarfimmi inerisaasut Canadami ukiillutik ingerlatsinikuupput. Taakku pikkorissaanert saniatigut atuartitsissutinik atuartitseriaatsinillu pikkorissaanert amma ingerlanneqartarlutik.

Isumaqarpugut qangaanilli isumaqatigiissutaasimasoq, tassa ilinniartitsisut atorfeqartitat 3 %-iisa nalingi ukiumut pikkorissaanermik ingerlatsisinnaajuartariaqartut. Ukioq mannamiit Inerisaavik Ilisimatusarfiup ilaatut ingerlanneqalerpoq, immikkulli aningaasartuutiminik ingerlatsisuulluni. Inerisaaviup taamatut ingerlatsinera ukioq 2007 ilanngullugu ingerlasussaavoq, 2008-miilli qanoq ingerlatsinissaa nalornarluni, tassani Ilisimasusarfeqarnermut inatsisissap qanoq imaqarnissaa apeqqutaavoq.

IMAKimiit annilaangassutigaarput ilinniartitsisunut pikkorissartarnissamut qangaaniilli aningaasaliissutaasartut qulakkeernikuusatta Ilisimatusarfiup inatsisaa allanngortinneqarpat annaaneqarsinnaanerat. Taamaatut pisoqannginnissaa piffissami aggersumi suliniutissatsinnut ilaavoq.

SULIAQARFINNUT TUNNGASUT

Isumaqatigiinniarneq

Nuannaartorineqarneq akissarsiallu ataqatigiipput, tamanna qanittukkut TV-avisemi takutinneqartunut ilaavoq. TV-avisemi saqqummiunneqartoq tunngavigalugu ilinniartitsisuuneq maanna suliffinni ammut isigineqartunut ilaalersimavoq. Tamanna soorunami allanngortinniagassatsinnut ilaavoq.

Ukioq manna isumaqatigiinniarnissavut qangali aallartereersimasussaagaluarput, isumaqatigiissutimmi atuuttut aprilip aallaqqaataanniilli atorunnaarnikuummata. Isumaqatigiinniarnivut maajip 30-ani aallartippavut sapaat juunip 11-rngat ilanngullugu ingerlassimallutigit. Isumaqatigiinniarnivut massakut uninngagallarput.

Isumaqatigiinniarnert ingerlaneranni kissaatigisimavarput nunatsinni akit naleerukkiartornerisa qanoq ingerlanissaat illuatungeriilluta misissuiffigitissagivut. Tamannali sulisitsisut kissaatigisimannigilaat, taamaalilluta uagut kisitta misissuititsinernik ingerlatsinikuuvugut. Akit qaffakkiatornissaannut Grønlands Statistik misissuitissimavarput, tamatumalu kingorna FTF misissuisimaneq pillugu naliliisissimallugu.

Misissuititsinerput naapertorlugu akit ukiuni tulliuuttuni pingasuni minnerpaamik 7,6 %-imik qaffariaateqassapput, taamaalillunilu akissarsiat pisissutigineqarsinnaanerat 7,6 %-imik appariassallutik.

Suleqatigiinnermut ataatsimiititaliat sullivimmilu avatangiisit

Qujanartumik suleqatigiinnermut ataatsimiititaliat ingerlallualeriartorput, kisiannili suli amerlavallaani naammaginarpallaanngitsumik ingerlallutik. Suleqatigiinnermi ataatsimiititaliat sullivimmi atugarisanut pingaaruteqarluinnartumik inissisimapput. Ukiup ingerlanerani sumiiffinni assigiinngitsuni suleqatigiinnerup ingerlanerliornera tusarfigillattaartuarparput, tamatumunngalu amerlanertigut suleqatigiinnermut ataatsimiititaliap siunertani malillugu ingerlannginnera peqqutaanerpaassarluni.

2001-mili sunniuteqaqataanermut suleqatigiinnissamullu isumaqatigiissut kiisalu perorsaanermik atuarfinnillu ineriartortitsinissamut isumaqatigiissut atuutilerput. Isumaqatigiissutit tamakku atuarfinni taamanikkulli malinneqalersimasuuppata ajornartorsiuterpassuit ullumikkut atuuttut annikinnerusimassagaluarput. Pissutsit atuutilersimasut pitsanngortinniarlugit isumaqatigiissutit siunertatik malillugit atuutsinneqalernissaat pisariaqalerpoq. Tamanna atuarfiit pisortaasa akisussaaffinnik amerlanerusunut siammaassinerisigut pisinnaavoq, taamaalilluni namminneq pisortatut ingerlatsinissaminnut nukissaqarnerulerlutillu piffissaqarnerulissammata.

Isumaqatigiissutit malillugit suleqatigiinnermut ataatsimiititaliami ilaasortat pikkorissartinnissaat sulisitsisut akisussaaffigivaat, taamaattumik siunissami KANUKOKAp pisussaaffimminik naammassinninnissaa pisariaqalivissimavoq. Sulisitsisuninngaanniit annerusumik ataatsimiititalianik pikkorissaasimannginnerup takussusiinnarpaa, kommunit ataasiakkaannguit eqqaassanngikkaanni, kommunit sulisuminnut qanoq politikkipissaaletiginerat. Pisariaqarluinnalersimavoq sulisitsisut ullumikkut atuuttuninngaannit sukumiinerusumik suleqatigiinnermut ataatsimiititaliat ingerlallualernissaannut iliuuseqarnissaat.

Sulisitsisut sulisoqarnermut politikkeqarnermi sullivinni ataasiakkaani ineriartortitsinissamut qitiulluinnartuupput. Iliuseriniakkat takussutissiisariaqarput suliffeqarfinni ataasiakkaani eqqarsaatersuutigineqarsimasoq, qanoq iliorluni sulisorisanut suliaannullu sinaakkutissiisimanerit suliap pitsaasumik naammassinissaanut angusaqarnissaannut periarfissiisoqarsimanersoq, taamaalilluni sulisussarsiornermi ajornannginnerusumik sulisorisanillu atorfeqareersunik sumiiffimmiititsiinnarniarnermi sunniuteqartitsisunik.

Piffissaq aamma atunngitsoorusunngilara periusissanik najoqqutassiornerup ullumikkut atuarfinni arlalinni amigarpallaannera uparuaaffigissallugu. Pingaarluinnartutut isumaqarfigaarput sulisortaarnermi periusissanik najoqqutassiorsimanissaq. Ukiut kingulliit malunnarsigaluttuinnarpoq sumiiffinni sivikinnerujartuinnartumik najugaqartarneq. Tamanna atuarfiup ataavartumik ataqatigiissumillu ingerlanneqarnissaanut nukillaarsaataasarpoq piaartumik aaqqiiffigineqartariaqartoq. Sumiluunniit sulisortaavut tikilluaqquneqartutut misigitittuartaqarpavut periarfissanik pissutinillu ilisimatillugit avatangiisilerlugillu sukulluunniit pisariaqartitsineranni saaffigisinnaasaannik. Nukiit pisariaqartitavut paarilluartaqarpavut atuarfiup siuarsarnissaanut tamaasa pisariaqartikkatsigit. Sulisorisat nikerarnerujussuisa patsisai paasiniassagatsigit, sulisitsisut suleqatigalugit sulisut soraalerneranni apersuisarnerit atuutilersittariaqarput, taamaalilluta sulisut nuuttarnerannut patsisaasut paasisinnaaniassagatsigit, paasisallu tunngavigalugit sulisoqarnermut politikki aaqqiivineqarsinnaaniassammat.

Sinniisoqarfiup siorna ataatsimiinnerani neriorsuutigini kuurput suleqatigiinnermut ataatsimiititaliamut quppersakkamik saqqummersitsiniarluta. Saqqummersinniagarput taanna qangali piareernivoq, sulili naqitertitsimanatigu. Saqqummersissimanginneranut pissutaavoq suleqatigiinnermut ataatsimiititaliaqarneq isumaqatigiinniarnitsinni piumasaqaatitsinnut ilanngunnikuugatsigu, isumaqatigiissummillu allannguinEQassagaluarpata tamanna quppersakkamut saqqummiunniakkatsinnut sunniuteqartussaapput. Taammaattumik quppersakkap taassuma saqqummersinnissaa isumaqatigiinniarnit naammassisimalernissaannut utaqqikkallarparput.

Avatangiisinut inatsisitaq atuarfiit illutaasa sulisullu atugassarisaasa aaqqinnissaannut alloriarneruvoq pitsaasoq. Sullivanik nalilersuisarnerit pinngitsooratik atuutsinneqalertussaapput, taakkulu atuutsinneqalernissaat isumalluarfigaarput atuarfinni ajornartorsiutit sordiaanerinik qulaajaasussaammata, paasisallu tunngavigalugit atugassarititaasunut pitsanngorsaanissamut tunngavissisussaallutik. Misissuinermit immersugassatut atugassat piaringajalerput, piareersimaleriarpatalu nittartakkatsinnut ivertikkumaarpavut.

Aammattaaq atuarfiit illutaasa qanoq ittuuneri sulisorisat ilorrisimaarinninnerannut annertuumik sunniuteqaqataasarput. Nuannersuuvoq kingullermik naapinnitsinniit atuarfiit illutaasa ilaat massakkumut naammassillugit suliarineqarsimammata. Kisiannili nutarterineq suli arriippallaaqaaq, taamaattumik Inatsisartunut naalakkersuisunullu paasitinniartuartariaqarparput atuarfippassuaqarmat nutarterinissamik pisariaqartitsisunik ukiorpasuarnilu utaqqisimasunik, taakkulu piaartumik nutarterneqartariaqartut. Nuna tamakkerlugu naalakkersuinermit ingerlatallit paasisimanerartarpaat ilinniartitaaneq inuiaqatigiinni ineriartorluarnissamut aqutissatuaasoq, taamaattumik paasiuminaappoq naammattunik aningaasaliissuteqarusunngimmata. Avatangiisimmi pitsaasut inerisitaqarluarnissamut aqutissiusseqataasarput.

Soraarnerussutisiaqarneq

Soraarnerussutisiaqalernissamut ileqqaakkat nunatsinnut nuunneqarnissaat pillugu siulersuisuniit massakkut misissuilluta ingerlatsivugut. Tamatumunnga tunngaviuvoq kalaallit qallunaallu naalakkersuisuisa isumaqatigiissutigisimammassuk soraarnerussutisiaqalernissamut ileqqaakkat nunatsinnut akileraarutitaqanngitsumik nuunneqarsinnaasut 31. december 2007 nallerlinnagu nuussisinnaagaanni. Isumaqatigiissut tamanna eqqumiippoq, ullumikkummi soraarnerussutisiaqarfiit qallunaat piginneqatigiiffissuinit ingerlanneqarmata.

Nalunaarummi allassimasumi allapparput PFA-mit PFA Soraarnerup siulersuisuini inissaraluarput tunuarterneqarsimasoq, PFAp Lærernes Pensionillu suleqatigiittussaajunnaarnerat pissutigalugu.

Siunissami soraarnerussutisiaqarfik sorleq nunatsinni suleqatigilissanerippat suli oqaatigiuminaappoq, oqaatigisinnaavarali oqaloqatigiinnerit assigiinngitsut massakkut ingerlakkatsigit. Soraarnerussutisiaqarfimmik sorlermik toqqaanissatsinnut pingaarutillit marluupput: Siullertut sillimmasiisinnaassusaa sapinngisamik pitsaasuusaaq kiisalu soraarnerussutisiaqarfiup siulersuisoqarfiani toqqaannartumik sunniuteqarsinnaassaagut.

AAQQISSUUSINERMUT TUNNGASUT

Kattuffik

Kattuffippat ullumikkut meeqqat atuarfianni ilinniartitsisunit, siunnersuisoqarfinit Atuartitaanermilu Pisortaqarfimmi isumaqatigiinniuttakkatsinnit taamaallaat ilaasortaaffigineqarsinnaavoq.

Taamatut inissisimanerput pitsaaquteqarpoq sanngeequteqarsinnaallunilu.

Nunani Avannarlerni nunat ilaanni ilinniartitsisut kattuffiisa ilaat kattussuunnikuupput tamannalu kattuffinnut tamakkununga nukittoqutaavoq. Taamaaliornikkut ilinniartitaanermik ingerlatallit imminnut qaninnerusumik isummersoqatigiillutillu immersoqatigiissinnaammata.

Periarfissap tamatuma ammaanneqarnissaa anguniarlugu siulersuisuniit kattuffimmi malittarisassatsinni oqaasertat ilaasa allannguallatsinneqarnissaat siunnersuutigaarput, taamaalilluta ilinniarfeqarfinni allani atorfillit ilaasortaalersinnaannissaannut misissuinissatsinnut periarfissaqarnialissagatta. Siulersuisuniit qularutiginnilarput nunatsinni ilinniarfeqarfinni assigiinngitsuni ilinniartitsisut kattussuusinnaagutsigit tamanna nunatsinni ilinniagaqarnermik kivitseqatigiinnissamut periarfissiilluarsinnaasoq. Ilinniagaqarnermik kivitsiinnarani ilinniarfeqarfinni ataqatigiissumik aaqqissuussinissamut aqutissiuussisinnaavoq, ilinniarfeqarfinnilu ilinniartitsisunut tamanut nukittoorujussuarmik inissiisinnaalluni.

Ilaasortat ilaasortanillu ataatsimiititsisarnerit

Ukiup matuma siulianut sanilliullugu ilaasortavut malunnartumik amerleriarsimangillat. Imaanguatsiarpoq ilaasortarisinnaasavut tamangajaasa ilaasortarilersimagivut. Neriutigaarpulli atuartitsisut Tjenestemandit Atorniartarfiannut Danmarks Lærerforeningillu atorniartarfianut atorniarsinnaalermata atuartitsisut amerlanerusut ilaasortarilersinnaassallutigut.

Ukiup qaangiuttup ingerlanerani sumiiffiit ilaat tikissimavavut. Ukioq atuarfusussaq tulliuuttoq illoqarfiit uku pingaarnertut orninniarlugit siulersuisuniit aaliangersimavugut: Nanortalik, Narsaq, Paamiut kiisalu nunaqarfiit uku: Niaqornaarsuk, Eqalugaarsuit, Qeqertarsuatsiaat kiisalu Kuummiut. Isumaqatigiinniarnert qanoq ingerlanerani apeqqutaallutik imaassinnaavoq ukiup ingerlanerani amerlanerusunik tikitaqarsinnaassasugut.

Siulersuisut

Kingullermik ataatsimiinnitsinnit siulersuisut allannguallannikuupput. Ukiarmi siulersuisunut ilaasortanngoraluartoq Tom Sørensen Danmarkimi atorfinnini pillugu Danmarkimut uternikuuvoq, Tom-illu kingoraartissaa Mikkel Lybæch massakut siulersuisunut ilaasortanngornikuuvoq. Siulersuisuni sulinerput suleqatigiiffiilluartumik ingerlavoq.

Sinniisunik pikkorissaanissat

Ukiup ingerlanerani arlaleriarluta Danmarks Lærerforeningimik oqaloqateqartarsimavugut. Tamatumalu kingunerisaanik apriilimi Danmarks Lærerforeningip siulittaasua ilagisaalu inaarutaasumik ataatsimeeqatigalutigut.

Ataatsimiinnerup tamatuma kingunerivaa Danmarks Lærerforeningimut akiliutigisartakkatta aappaagumiit appartinneqarneri. Tamatuma nassatarisaanik ukiumut tulliuuttunut annertunerujussuarmik pikkorissaanernik ingerlatsisinnaanngorpugut.

Immikkoortumi allami eqqartoreerpara aappagu nunatsinni meeqqat atuarfiat pillugu ataatsimeersuartitsinissatsinnik pilersaarusiorluta massakut ingerlatsigatta. Taamatut ataatsimeersuartitsinissarput iluatsillugu, ataatsimeersuarnermut uiggiutiinnarlugu aappaagu sinniisutsinnik pikkorissaanissarput pilersaarusiorlugu aamma ingerlapparput. Taamaalilluta aappaagu sinniisunik pikkorissaasuugut apriilip 14-ianiit 16-iat ilanngullugu tassungalu

malitsiinnarlugu sinniisoqarfiup ataatsimiinnissaa ingerlatissallugu apriliip 17-aniit 18-iat ilanngullugu.

Sinniisunik pikkorissaanissaq eqqarsaatigalugu siulersuisuniit inassutigaarput aappaagu sinniisussanik qinersinissaq februaarimi pissasoq taamaalilluni sinniisunngortussat pikkorissaanermut peqataasinnaaqullugit.

Aappaagu sinniisunik ataatsimoorussamik pikkorissaassuugut. Ukiunullu tulluuttunut sinniisunik pikkorissaasarnissarput nunap immikkoortukkaartumik ingerlattarnissaa pilersaarusiortarput. Taamatut ingerlatsilerutta qulequttat aallaavigineqartassapput kiisalu pikkorissarnissamut nalunaartoqartassalluni.

Sinniisunik pikkorissaasarnissat saniatigut atuarfinni pisortat pikkorissarneqartarnissaannut neqerooruteqartaleriarluta siulersuisuniit aamma sulissuteqarpugut. Pisortanilli pikkorissaasarnissani akiliuteqarluni aatsaat ilaasinnaasoqassaaq. Pisortanik pikkorissaasartussanik avataaneersunik tikisitsisassalluta naatsorsuutigaarput, periarfissanillu massakut misissuivugut. Pisortanut pikkorissaasarnissat ukiumi atuarfiusumi 2007/2008-mi siullermeersumik ingerlassinnaasallugit naatsorsuutigaarput.

Aningaasaqarneq

Ukiuni siuliini ingerlatsinitsinni amigartoortarsimavugut, ukioq kingullermiilli sinneqartoortarluta aallarteqqilluta. Danmarks Lærereforeningimik isumaqatigiissuteqarnitta kinguneranik kattuffimmi ingerlassinnaasavut aappaagumiit annertuseriartussapput. Siulersuisut ilaasortaanermut akiliutip allanngorani taamaaginnarnissaa inassutigivaat. Aningaasaqarniarnerput siulersuisuniit isumannaatsutut nalilerparput.

Allattoqarfik

Ullumikkut allaffitsinni aaliangersimasumik pingasuulluta sulisuuvugut, piffissallu ilaani suliassanut assigiinngitsunut ikiorteqartarluta. Siorna neriorsuutitsit inatsisilerituumik atorfinitsitassatsinnik massakut qinaasivugut. Allaffitta sanaartornerata kinguaattoornerujussua atorfinitsitassaraluatta atorfinitsinngitsoorneranik kinguneqarsimavoq. Neriutigaarpullu ukiap ingerlanerani atorfinitsitassatsinnik nassaarsinnaassalluta.

Suleqatigisat allat

Danmarks Lærereforeningimik suleqateqarnerput iluarisimaarparput. Saaffiginnissutigisartakkavut piumassuseqarluartumik ingerlanneqartarput. Danmarks Lærereforeningimik isumaqatigiissuterput kingulleq aqutigalugu ingerlaterusutatsinnik annerusumik ingerlatsisinnaanngornerput iluarisimaarparput, tamanna nammineq kattuffitsinnik nukittorsaasinnaanermik kinguneqarmat. Danmarks Lærereforeningip piumassuseqarluarluni uatsinnut pissusilersorsimanera manna iluatsillugu qujassuteqarfigerusuppakka. Neriutigaara suleqatigiilluarnissatsinnut tamanna nukittorsaalluassasoq.

Ukiorpasuarni Danmarks Lærereforeningip siulersuisuunerinut attaveqaatiginikuusarput allamik suliffittaarnini pillugu Danmarks Lærereforeningip siulersuisuunerit tunuarsimavoq, Lærernes Centralorganisationimi atorfittaarnini pissutigalugu. Piffissaq manna aamma iluatsillugu Jon qutsavigerujussuarusuppara uatsinnut sullissimanera pillugu, nalunngilarput aamma akunnitsinni ikinngutitaartorluarsimasoq.

Danmarks Lærerforeningip siulersuisuuneranut attaveqaatitaarput Lotte Lange manna iluatsillugu aamma tikilluaqqorusuppara. Neriutigaara tamatsinnut iluaqutaasussamik suleqatigiilluarumaartugut.

Neriutigaarputtaaq KANUKOKAmik suleqatiginnilluarsimanerput siunissami attatiinnarsinnaassallutigu. KANUKOKAmi atuarfinnut siunnersuisarnera isumaqatigiissutinillu paasinneqatigiittarnerput sullissinitsinnut sunnuteqartartorujussuuvog. Ukiaru Inatsisartut aaliangiiffigisassannut ilaavog nunatsinni aaqqissuusseqqinnerup qanog ilusilerneqarnissaa. Uagut isumaqatigiissutitsinni eqqorneqartussat tassaapput atuarfiit pisortaaneri sunngiffimmilu pisortat. Taakkunani atorfillit qanog aaqqiiffigineqarnissaat 2009-p tungaanut aaqqinniagassaapput.

ICC-mik suleqatiginninnerput inerisagassanut ilaavog. Siulersuisuniit ICC-mik suleqateqarnitta inerititaqarnerusumik kinguneqarnissaa anguniarlugu pilersaarusiorniarlugu isumaqatigiissutigisimavarput. Kititsinni ilinniartitsisunik atuartitsinermillu arlalitsigut suleqatiginnissinnaanerput qularutiginnilarput.

Maajip 29-ani siullermeersumik atuartitaanermut naalakkersuisog atorfilittaalu ataatsimeeqatigaavut. Ataatsimiinnermi tassani ilinniartitsisussaaleqineq, annertusisamik immikkut atuartitsisarnerup aaqqissuunneqarnera, naliliisarneq, 2008-mi atuaqatigiiaat arlariit atuarfimmiit aninissaat, soraarummeernermi nalunaarusiassaq atuarfinnillu inerisaanissat eqqartorpavut. Eqqartukkavut taakku nangeqqinniarlugit isumaqatigiissutigaaavut. Atuarfimmi pisunut pisussanullu suleqatigiilluarnissarput pingaaruteqaqimmat tamakku pillugit KIIPimik suleqatigiinnitta inerisikkiartornissaa qilanaaraarput.

Nunatsinni kattuffinnik allanik suleqateqarnitta annertusartuarnissaata pingaaruteqarnera saqqummertuartarpoq, naalakkersuisunut saaffiginnittarnermi minnerunngitsumillu massakkut isumaqatigiinniarnitta nalaani. Taamaattumik kattuffinnik allanik suleqateqarneq siunissami pingaaruteqartuassaaq.

Tusaaterput Ilinniartitsisog ukiuni kingullerni ineriartuaartinneqarsimavog. Ajuusaarnartumilli ilanngutassiisartunik suli amigaateqarpugut. Kaammattussuassi atuarfissinni aaqqissuisooqataasinnaasunik nassaarniarnitsinni ikiuutilaqqullusi.

Nittartagarput aamma massakkut inerisarlugu ingerlapparput. Ajuusaarnartumik Java-mik programmeqanngitsut nittartakkatsinni ajornartorsiuteqartarput, taamaattumik massakkut allatut aaqqissuupparput. Allatut aaqqissuunneranut atatillugu TRinut, Pisortanut Takuuk-Ilu siunissami atuisartutta namminneq tigoorartalissavaat, taamaaliornitsigut allaffimmi nukiit amerlanerusut kattuffitsinnik ineriartortitsinissatsinnut atorussukkatsigit. Taamatut aaqqissuussinitsinnuttaaq tunngaviuvog nittartagarput allaffimmiit nammineq immersinnaalerusukkatsigu allanik ikiorserneqaqqaanngikkaluarluta.

Immaqa eqqumiigisimassavarsi isumaqatigiinniarnierit nalunaarummi annerusumik eqqartunnginnakkat. Tamatumunnga pissutaavog nalunaarut manna kikkunnilluunniit atuarneqarsinnaasunngorlugu saqqummiunneqartussaammat, isumaqatigiinniarnierillu suli ingerlapput uniinnarallarnikuullutilli. Isumaqatigiinniarnierit matoqqasumik ataatsimiinnermi saqqummiukkumaarpavut.

Taamatut oqaaseqarlunga nalunaarut sinniisogarfimmut oqaluserisassanngortippara.